

---

*Recenzovaný článek*

---

## **Ozbrojené síly v institucionálním a funkčním pojetí K vymezení a výkladu pojmu ozbrojených sil a jeho praktickým důsledkům**

### **The Armed Forces in Institutional and Functional Concept On the Definition and Interpretation of the Concept of the Armed Forces and its Practical Implications**

**Leopold Skoruša, Ondřej Horák, Radim Vičar, Tomáš Zbořil**

**Abstrakt:** Článek se zabývá výkladem pojmu „ozbrojené síly“ v kontextu platného právního řádu České republiky. Autoři navrhnou rozlišovat ozbrojené síly v institucionálním pojetí a ve funkčním pojetí. Podstatou řešení je interpretace § 3 odst. 1 zákona o ozbrojených silách (č. 219/1999 Sb.) ve funkčním pojetí, tj. tak, že ozbrojené síly chápe včetně vojáků zařazených do součástí dle § 6 odst. 1 písm. b-e, a odst. 2 zákona č. 221/1999 Sb. Cílem článku je iniciace odborné diskuse o předmětné problematice, a také naznačení směrů, jak by bylo vhodné věc řešit.

**Abstract:** The article deals with the interpretation of the term "armed forces" in the context of the current legal system of the Czech Republic. The authors propose to distinguish between the armed forces in the institutional concept and in the functional concept. The essence of the solution is the interpretation of Section 3(1) of the Armed Forces Act (No. 219/1999 Coll.) in a functional concept, i.e. in such a way that the armed forces are understood to include soldiers assigned to units under Section 6(1) (b-e) and (2) of Act No. 221/1999 Coll. The aim of the article is initiation professional discussions about the issue in question, as well as indications of directions as to how it would be appropriate to solve the matter.

**Klíčová slova:** ozbrojené síly; zákon o ozbrojených silách; armáda; voják; právo.

**Key words:** Armed Forces; Armed Forces Act; Army; Soldier; Law.

## ÚVOD

V souvislosti s pojmem ozbrojené síly můžeme při aplikaci právních předpisů narazit na řadu výkladových problémů. Je nějaký rozdíl v omezení základních práv vojáků zařazených ve vojenských školách, Vojenské policii, Vojenském zpravodajství nebo v Armádě ČR? Mohou příslušníci Vojenské policie na rozdíl od Hradní stáže stávkovat? Jsou od daně z příjmu osvobozeny kázeňské odměny vojenských policistů, stejně jako je tomu např. u vojáků Armády ČR? Je možné povolat vojenské akademické pracovníky či studenty Univerzity obrany k záchranným pracím a likvidaci následků pohromy nebo k plnění úkolů Policie ČR? Po terminologickém exkurzu a kritickém rozboru platné právní úpravy představíme možné řešení výkladových problémů, které se netýká pouze tzv. branného zákonodárství, ale řady dalších (zejména veřejnoprávních) předpisů. Na rozdíl od jiných autorů, kteří se věnovali problematice používání pojmu ozbrojené síly (ať již z ústavně-právní či trestněprávní perspektivy), bereme za základ nejen vojensko-právní východisko, ale současně se poprvé snažíme o komplexní uchopení napříč právními odvětvími.

## 1 K VYMEZENÍ POJMU OZBROJENÉ SÍLY

### 1.1 Formulace problému

Nejen laická, ale také odborná právnícká (a často i vojenská) veřejnost nedostatečně rozlišuje mezi pojmy „voják“, „ozbrojené síly“ a „armáda“. Doložit to můžeme např. na ge-nezi občanského zákoníku, kdy v případě tzv. vojenské závěti (§ 1545 zákona č. 89/2012 Sb., dále také „OZ“) může „při účasti v ozbrojeném konfliktu a vojenských operacích zaznamenat poslední vůli vojáka nebo jiné osoby náležející k ozbrojeným silám velitel vojenské jednotky České republiky, nebo jiný voják v hodnosti důstojníka nebo vyšší, za přítomnosti dvou svědků“, zatímco v první verzi OZ z roku 2005 mohl takto pořídit závěť „voják nebo jiná osoba náležející k armádě“<sup>1</sup>. To sice bylo (na základě rezortních připomínek) změněno ve verzi OZ odeslané do Legislativní rady vlády v dubnu 2011 (§ 1515)<sup>2</sup>,

<sup>1</sup> Dostupný z: [http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/OZ\\_verze\\_2005.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/OZ_verze_2005.pdf); elektronické zdroje citované v tomto článku byly ověřené k 1. 10. 2022.

<sup>2</sup> Dostupný z: [http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/OZ\\_Navrh\\_zakona\\_s\\_obsahem\\_11042011.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/OZ_Navrh_zakona_s_obsahem_11042011.pdf)

důvodová zpráva zůstala ve znění odpovídajícím původnímu návrhu.<sup>3</sup> Ale ani aktuální znění není bezproblémové, jak se pokusíme ukázat v dalším výkladu.<sup>4</sup>

Z oblasti trestního práva upozorníme na trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.), kde je pojem ozbrojené síly zmíněn šestnáctkrát ve dvanácti ustanoveních, a zejména na trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb., dále také „TZ“), kde je pojem ozbrojené síly zmíněn dvacetčtyřikrát ve třinácti ustanoveních, přičemž na okraj můžeme uvést, že poslední novela (provedená zákon č. 130/2022 Sb.) v § 321a TZ zakotvuje nový trestný čin nazvaný „účast na nestátní ozbrojené skupině zaměřené na působení v ozbrojeném konfliktu“.

Z dynamického pohledu na právní řád je však patrné, že si jsou někteří legislativci problémů spojených s používáním pojmu či možná lépe řečeno pojmů „ozbrojené síly“ vědomi. Doložit to můžeme tentokrát na veřejnoprávní oblasti, kdy např. u osvobození od zpoplatnění užití zpoplatněné pozemní komunikace podle zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, došlo při novele provedené zákonem č. 80/2006 Sb. k propojení (původně samostatně uváděných) ozbrojených sil a Vojenské policie.<sup>5</sup> Jako další příklad můžeme uvést změny formulace vládních nařízení o povolávání vojáků k plnění asistenčních operací na podporu IZS: ještě v roce 2013 se v nařízení vlády č. 182/2013 Sb. v nadpisu mluvilo o nasazení vojáků AČR a odkazovalo se na konkrétní ustanovení zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve vlastním textu se však uváděli vojáci v činné službě<sup>6</sup>; v nařízení vlády č. 236/2014 Sb. se již v nadpisu mluví o po-

3 ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 637. Též srov. <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

4 K problematice tzv. vojenského soukromého práva blíže: HORÁK, Ondřej, ZBOŘIL, Tomáš, RAZIM, Jakub. Rekodifikace soukromého práva a příslušníci ozbrojených sil. *Vojenské rozhledy*, 2016, roč. 25, č. 4, s. 132–143.

5 „§ 20a Osvobození od zpoplatnění (1) Zpoplatnění nepodléhá užití zpoplatněné pozemní komunikace silničním motorovým vozidlem [...]

b) Ministerstva vnitra používaným Policií České republiky a opatřeným nápisem „POLICIE“ nebo ozbrojeného bezpečnostního sboru jiného státu na základě vzájemnosti,

c) ozbrojených sil České republiky<sup>11d</sup>), včetně vozidel používaných Vojenskou policií a opatřených nápisem „VOJENSKÁ POLICIE“ a vozidel ozbrojených sil jiného státu na základě vzájemnosti, [...]“

6 Nařízení vlády ze dne 26. června 2013 o povolání vojáků Armády České republiky k záchranným pracím a k likvidaci následků pohromy při povodních v období od 29. června 2013 do 15. července 2013

„Vláda nařizuje podle § 14 odst. 3 a § 16 odst. 4 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění zákona č. 546/2005 Sb.:

§ 1 K záchranným pracím a k likvidaci následků pohromy při povodních na území České republiky v období od 29. června 2013 do 15. července 2013 se použije nejvýše 2 000 vojáků v činné službě.

§ 2 O použití vojáků v činné službě rozhodne podle územního rozsahu povodní ministr vnitra, primátor hlavního města Prahy nebo hejtmani příslušných krajů.

§ 3 Ministr obrany určí vojáky v činné službě, včetně vojenské techniky, k plnění jejich úkolů podle § 1.

§ 4 (1) Toto nařízení nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení. (2) Toto nařízení pozbývá platnosti dnem 15. července 2013.“

užití vojáků v činné službě a odkaz je jen na zákon o ozbrojených silách ČR bez uvedení konkrétního paragrafu.<sup>7</sup>

V neposlední řadě zdůrazněme, že problematika je v době zvýšených bezpečnostních rizik velmi aktuální, což můžeme doložit recentní snahou o novelizaci čl. 43 odst. 4 Ústavy ČR o posílení pravomocí vlády ve vztahu k ozbrojeným silám.<sup>8</sup>

## 1.2 Obecně k pojmu ozbrojené síly

Pojem „ozbrojené síly“ prostupuje celý právním řádem. Najdeme jej ve všech pramelech vnitrostátního i mezinárodního práva, ve stovkách právních předpisů<sup>9</sup> různých odvětví práva veřejného i soukromého: vedle „domovského“ branného a bezpečnostního zákonodárství také v ústavním pořádku (zvl. v Ústavě ČR, Listině základních práv a svobod a ústavním zákonu o bezpečnosti ČR) a dále v předpisech trestních (zvl. v trestním zákoníku i trestním řádu), správních, daňových, ochrany životního prostředí a v neposlední řadě pracovněprávních a občanskoprávních (zvl. v zákoníku práce a občanském zákoníku).

Orgány aplikující právo pak stojí před výchozí a přitom zásadní (a poměrně interpretačně složitou) otázkou, koho pod pojem „ozbrojené síly“ zařadit. Pouze vojáky Armády ČR, Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráž (dále také „trojdefinice“), nebo ještě Vojenské policie, Vojenského zpravodajství a vojenských škol (dále také „vojenské síly“)?

<sup>7</sup> Nařízení vlády ze dne 3. listopadu 2014 o povolání vojáků v činné službě k plnění úkolů Policie České republiky v období do 31. ledna 2015

„Vláda nařizuje podle § 22 odst. 1 a 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a podle zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů:

§ 1 K plnění úkolů Policie České republiky při zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti s cílem ochránit životy, zdraví a majetek osob v souvislosti s výbuchem muničního skladu ve Vrběticích se povolává 100 vojáků v činné službě.

§ 2 Vojáci v činné službě plní úkoly podle § 1 pod velením příslušníka Policie České republiky. Vojáci v činné službě plní uložené úkoly se zbraní a donucovacími prostředky v rozsahu stanoveném v § 4.

§ 3 Ministr obrany určí vojáky v činné službě, včetně vojenské techniky a výzbroje, k plnění úkolů podle § 1.

§ 4 Vojáci v činné službě povolání k plnění úkolů Policie České republiky podle § 1 mají oprávnění a povinnosti příslušníka Policie České republiky v rozsahu stanoveném v § 2, 3, 9, 10 až 13, 18, 20, 24 až 27, 34, 34a, 35, 37, 40 až 43, 51 až 59, 62, 63, 110, 111, 114 a v § 115 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

§ 5 (1) Toto nařízení nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení. (2) Toto nařízení pozbývá platnosti uplynutím dne 31. ledna 2015.“

<sup>8</sup> Blíže: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSCDQJ8MPT>

<sup>9</sup> Autoři objevili 129 platných a účinných zákonů, 46 nařízení vlády a 94 vyhlášek ministerstev, přičemž do uvedeného výčtu nezahrnovali novely.

Na pojem „ozbrojené síly“<sup>10</sup> můžeme nahlížet z různých perspektiv – jazykové, historické, vojenské, mezinárodní, vnitrostátní, a následně chápat v různých významech – v obecném x právním, formálním x materiálním, vnitrostátním x mezinárodním, institucionálním x funkčním či zákonném x lidskoprávním. Ať již použijeme jakoukoli perspektivu, jako východisko a prostředek ke srovnání nám bude sloužit legální definice ozbrojených sil v § 3 odst. 2 zákona o ozbrojených silách ČR.

Předně je důležité uvést, že pojmy užívané v právních předpisech by měly respektovat společenskou realitu a měly by se používat v právním řádu jednotně, pokud nejsou závažné důvody k tomu, aby měly významy odlišné/speciální (např. je rozdíl mezi věcí v právním a neprávním smyslu).

Z obecného či jazykového hlediska jsou ozbrojené síly vymezovány jako „všechny vojensky organizované a vyzbrojené síly“<sup>11</sup> či jako „souhrn vojensky organizovaných a vyzbrojených složek“.<sup>12</sup>

Bez ohledu na vymezení v jazykových příručkách, ať již tradičních či moderních, bude běžnému posluchači evokovat pojem ozbrojené síly spíše vojenské síly a ozbrojené bezpečnostní sbory dohromady, resp. všechny ozbrojené složky (z historické perspektivy můžeme doplnit, že např. finanční stráž byla ozbrojeným sborem ministerstva financí, který v letech 1918–1940 a 1945–1949 dohlížel na střežení státní hranice, pohraniční stráž byla ozbrojená složka, která měla na starost ostrahu a kontrolu státní hranice v letech 1951–1991).

### 1.3 Historický exkurz

Po vzniku Československa zůstala v platnosti původní rakouská úprava uplatňování branné moci podle branného zákona (zákon č. 128/1912 ř. zákon). Nařízení Národního výboru československého č. 21/1918 Sb. z. a n., o přísaze vojsk československých, užívá, jak je patrné z názvu, pojem vojsko československé. Branný zákon republiky Československé (zákon č. 193/1920 Sb. z. a n.) se „vrací“ k pojmu branná moc, konkrétně československá branná moc. Tento zákon však neobsahoval ani teleologické ani organizační parametry branné moci, ale soustředil se na podrobný popis a reálný výkon branné povinnosti. Zákon byl zrušen až Branným zákonem (č. 92/1949 Sb.), avšak i on v původním

<sup>10</sup> K pojmu ozbrojených sil nejnověji srov. DIENSTBIER, Jakub. Občanské vedení ozbrojených sil v teorii a české praxi. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, 2020, roč. 66, č. 2, s. 169–194. Jde o zdařilý rozbor, i když spíše státovědecký a politologický provedený na okraj jím řešené problematiky. Navazuje na svoji diplomovou práci: DIENSTBIER, Jakub. *Role ústavních orgánů při zajišťování bezpečnosti státu*. Praha 2019, zvl. s. 22–29. Podrobný rozbor najdeme v disertační práci (GÖTTINGER, Vlastimil. *Činnost a řízení ozbrojených sil v míru jako předmět zkoumání správní vědy*. Brno 2012, zvl. s. 18 a násl.), ovšem bez právního rozměru (resp. bez reflexe výkladových problémů v právních předpisech).

<sup>11</sup> HAVRÁNEK, Bohuslav a kol. *Slovník spisovného jazyka českého*. Sv. 3. M–O. 2., nezm. vyd. Praha: Academia, 1989, s. 631 (1. vyd. 1960).

<sup>12</sup> MEJSTŘÍK, Vladimír a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 4., opr. vyd. Praha: Academia, 2005 (dotisk 2010), s. 256 (1. vyd. 1978).

znění používal termín československá branná moc. Až jeho novela provedená zákonem č. 19/1958 Sb. zavádí místo toho pojem ozbrojené síly Československé republiky. Pod tento termín bylo podřazováno vojsko, jako základní součást ozbrojených sil, dále pak veřejné ozbrojené sbory, které určí vláda a též veřejné ochranné sbory určené zvláštními předpisy.<sup>13</sup> Vojsko je v zákoně definováno jako souhrn vojáků. Vojáky se rozumějí osoby, které byly odvedeny podle zákona a mají služební povinnost.<sup>14</sup> Jen na dokreslení širokého vymezení ozbrojených sil uveďme, že podle § 2 zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, ve znění novel, byli vojáci povinni vykonat tuto přísahu: „Já, voják ozbrojených sil, vědom si svých občanských a vlasteneckých povinností, slavnostně prohlašuji, že budu věrný České republice. [...]“ Posledním stěžejním právním předpisem z období před rokem 1989, který již standardně používá pojem ozbrojené síly, je zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky. Tento zákon upravil základní zásady obrany státu, vztahů mezi státními orgány, organizacemi a občany navzájem.<sup>15</sup>

#### 1.4 Pojem ozbrojených sil z mezinárodněprávní perspektivy

Vycházejí z I. úmluvy II. Haagské mírové konference konané v roce 1907, definuje mezinárodní právo ozbrojené síly jako „subjekt skládající se ze všech organizovaných vojenských jednotek a personálu, které jsou pod velením osob odpovědných za jednání svých podřízených. Jsou vytvářeny a organizovány v souladu s potřebami národní bezpečnosti a požadavky obrany, mohou být vytvářeny a doplňovány na principu dobrovolnosti nebo povinnosti, avšak nemohou být cvičeny odlišně pro použití v mezinárodních a ne-mezinárodních konfliktech.“<sup>16</sup> Faktické užití termínu ozbrojené síly je zpravidla plně v gesci národních států a často vychází z historických tradic určitých regionů. Z hlediska modernějšího výkladu gramatického – jsou ozbrojené síly projevem státní moci, která vygenerovala skupinu osob a vybavila je zbraněmi a schopnostmi k prosazování svých cílů.

Na tomto místě je nezbytné uvést, že Haagské právo používá pojem ozbrojená moc, který má však stejný význam jako pojmy předešlé.<sup>17</sup> Pojem ozbrojené síly se v mezinárodně právních dokumentech ustálil po přijetí Charty OSN<sup>18</sup> a zvláště pak základních pramenů mezinárodního humanitárního práva. Jednoznačným dokladem tohoto tvrzení je

<sup>13</sup> Srov. § 2 odst. 1 zákona č. 92/1949 Sb., Branný zákon, ve znění zákona č. 19/1958 Sb.

<sup>14</sup> Srov. § 2 odst. 2 zákona č. 92/1949 Sb., Branný zákon, ve znění zákona č. 19/1958 Sb.

<sup>15</sup> Blíže: ŠÍŇ, Zbyněk, HUBKA, Augustin. *Branná politika a zákonodárství ČSSR*. Praha: Panorama, 1980.

<sup>16</sup> Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 5/1930 Sb. z. a n., o přístupu Československé republiky k I. úmluvě II. Haagské mírové konference ze dne 18. října 1907 o smírném vyřizování mezinárodních sporů.

<sup>17</sup> Srov. např. čl. II. odst. 2. Úmluvy o určení pojmu útočného činu ze dne 17. 2. 1934, publikované pod č. 193/1935 Sb. z. a n., nebo také hlava I. čl. 1. připojený řád čl. 3. Úmluvy týkající se nakládání s válečnými zajatci ze dne 27. 7. 1929, publikované pod č. 22/1938 Sb. z. a n.

<sup>18</sup> Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 16. 1. 1947 o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. 6. 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku, publikované pod č. 30/1947 Sb.

znění článku 43 odst. 1. protokolu I. k Ženevským úmluvám: „Ozbrojené síly strany v konfliktu se skládají ze všech organizovaných ozbrojených sil, skupin a jednotek, které jsou pod velením osob odpovědným této straně za jednání svých podřízených, a to i v případech, kdy strana je zastupována vládou nebo orgánem, který protějščí strana neuznává. Tyto ozbrojené síly budou podléhat vnitřnímu disciplinárnímu systému, který mezi jiným bude prosazovat dodržování norem mezinárodního práva aplikovaných v ozbrojených konfliktech“.<sup>19</sup>

### 1.5 Pojem ozbrojených sil z vnitrostátní (zvl. ústavněprávní) perspektivy

U českého (vnitrostátního) práva, které nás v tomto příspěvku zajímá především, můžeme vzít za východisko našich úvah vymezení v § 3 zákona č. 219/1999 Sb., ozbrojených silách České republiky<sup>20</sup> (dále také „OzbZ“<sup>21</sup>) a na to navazující novelizovanou úpravu služebního zařazení v § 6 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání<sup>22</sup> (dále také „VojZ“<sup>23</sup>).

Z této perspektivy by se mohlo zdát, že zákonné vymezení je užší než běžný jazykový význam či mezinárodněprávní uzance a vztahuje se pouze na část vojáků ve služebním poměru a nezahrnovalo by vojáky konající službu jako vojenští policisté, vojenští zpravodajci, pracovníci ministerstva (včetně generálního štábu), studenti vojenských škol či akademičtí pracovníci.

V praxi však tento „úzký“ přístup přináší problémy a vedl by často k jinak nedůvodnému přístupu k vojákům zařazeným v různých vojenských součástech.

Na druhou stranu však existuje na ústavní úrovni skupina předpisů, které mají nejen vyšší právní sílu, ale jsou také staršího data než branné zákonodárství a které sice ozbrojené síly nevymežují, ale chápou je zřejmě v jiném (běžném) významu (širším než

<sup>19</sup> Sdělení o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. 6. 1977, publikované pod č. 168/1991 Sb.

<sup>20</sup> „§ 3 (1) K zajišťování své bezpečnosti vytváří Česká republika ozbrojené síly. (2) Ozbrojené síly se člení na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. (3) Ozbrojené síly tvoří vojáci v činné službě; jejich služebněprávní vztahy se řídí zvláštními právními předpisy. [...] (7) V ozbrojených silách se zaměstnávají občanskí zaměstnanci, kteří tvoří civilní personál ozbrojených sil; jejich pracovněprávní vztahy ke státu se řídí zvláštními právními předpisy.“

<sup>21</sup> Zkratka „OzbZ“ se bude používat v ASPI a také v připravovaném komentáři k zákonu o ozbrojených silách, v Becku zkratka „OzbSil“. V rezortu se většinou užívá zkratka „ZOS“, která však je již tradičně vyhrazena pro zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

<sup>22</sup> § 6 (1) „Voják v průběhu služebního poměru vykonává službu podle potřeb České republiky na území České republiky i v zahraničí a) v ozbrojených silách České republiky, b) v ministerstvu, c) ve vojenských školách, d) ve Vojenské policii, nebo e) ve Vojenském zpravodajství.“

<sup>23</sup> Zkratka „VojZ“ se používá v ASPI, Becku a v nejnovějším komentáři k zákonu o vojácích z povolání (2017, v ASPI průběžně aktualizován). V rezortu se většinou užívá zkratka „ZVZP“. Její konstrukce však je podle uзуálních kritérií nesprávná (nezahrnuje se předložky) i nevhodná (zaměnitelnost se zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, či zákonem č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, přičemž zkratka „VZP“ je vžitá právě pro Všeobecnou zdravotní pojišťovnu).

je vymezení v rámci branného zákonodárství), jak bude blíže doloženo. Kromě ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR (čl. 39 odst. 3 a čl. 43), Listina základních práv a svobod (v čl. 27 odst. 4 a čl. 44) můžeme uvést ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR (čl. 3 odst. 1, čl. 4 a 11).

Bohužel musíme říct, že bezpečnostní problematika dosud stála spíše v pozadí zájmu konstitucionalistů a problematika vnější bezpečnosti pak na jejím okraji. Patrné je to i z rejstříků komentářů (k Ústavě ČR a Listině), kde často nejsou „ozbrojené síly“ vůbec uvedeny, přestože se řada ustanovení ústavního pořádku a zejména Listiny ozbrojených sil dotýká.

V rejstřících komentářů Wolters Kluwer ozbrojené síly uvedeny bývají. V komentáři k Listině (2012) jsou zmíněny u 14 článků, u čl. 18 (Petiční právo) a čl. 27 (Koaliční svoboda a právo na stávkou), kde byl autorem J. Kysela, je alespoň odkazováno na „trojdefinici“ podle OzbZ, u čl. 44 (Omezení některých práv), kde je autorem V. Šimíček a ozbrojené síly jsou zmiňovány nejčastěji, není k pojmu žádný bližší výklad.<sup>24</sup> V komentáři k Ústavě ČR a ústavnímu zákonu o bezpečnosti ČR (2015) je v rejstříku pouze jeden odkaz, a to na výklad u čl. 4 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., opět ovšem bez vymezení ozbrojených sil.<sup>25</sup> V komentáři k Ústavě ČR jsou ozbrojené síly zmíněny u 24 článků, ovšem vždy jen okrajově, podrobněji pouze u čl. 43 (Vyhlášení válečného stavu a další otázky bezpečnosti České republiky), kde byl autorem P. Mlsna. Ten sice poukazuje na širší (faktické) vymezení ozbrojených sil, ale pouze u ozbrojených sil cizího státu ve vazbě na zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky.<sup>26</sup>

V komentáři C. H. Becka k Ústavě ČR je v rejstříku také pouze jeden odkaz, a to na výklad u čl. 43 (Věci bezpečnosti ČR), v němž J. Syllová (jako jedna z mála) upozorňuje na

<sup>24</sup> WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo et al. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, passim.

<sup>25</sup> UHL, Pavel. Komentář k čl. 4 (Ozbrojené síly a branná povinnost). In RYCHETSKÝ, Pavel, LANGÁŠEK, Tomáš, HERC, Tomáš, MLSNA, Petr et al. *Ústava České republiky; Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 1147–1148.

<sup>26</sup> „Ozbrojené síly České republiky se člení na Armádu České republiky, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž, jak to vyplývá ze zák. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Pokud jde o ozbrojené síly cizích států, je pochopitelné, že český právní řád se nemůže spokojit s podobnou definicí podle právních řádů jiných států. Proto podle zák. č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, platí, že ozbrojenými silami se rozumí vojenský a civilní personál s vojenským materiálem, zákon tedy zohledňuje faktický stav namísto formálního označení takových sil. Právní poměry související s ozbrojenými silami mohou také upravovat mezinárodní smlouvy, jejichž příkladem může být Dohoda mezi smluvními stranami Severoatlantické smlouvy o statutu jejich ozbrojených sil (NATO SOFA), přijatá dne 19. 6. 1951 v Londýně a vyhlášená pod č. 1/2002 Sb. m. s.“ MLSNA, Petr. Komentář k čl. 43. In RYCHETSKÝ, Pavel, LANGÁŠEK, Tomáš, HERC, Tomáš, MLSNA, Petr et al. *Ústava České republiky; Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 438–439.



problematiku vymezení ozbrojených sil včetně možného řešení.<sup>27</sup> V komentáři k Listině ozbrojené síly v rejstříku už uvedeny nejsou, nejpodrobnější výklad je u čl. 44, ale pojmově je (již tradičně) nevymezuje.<sup>28</sup> V nejnovějším a nejrozsáhlejším komentáři, který připravilo nakladatelství Leges, se autoři pojmu ozbrojených sil také blíže nevěnují.<sup>29</sup>

## 2 K VÝKLADU POJMU OZBROJENÝCH SIL

### 2.1 Kategorizace a rozbor právních předpisů týkajících se ozbrojených sil

Právní předpisy obsahující pojem ozbrojené síly můžeme rozlišit do **tří kategorií** podle toho, jaký bude mít na jejich aplikaci vliv chápání ozbrojených sil v „užším“ nebo „širším“ smyslu. Půjde o 1) obdobu, 2) parciálnost, a 3) různost, přičemž zatímco první kategorie nepřináší v praxi problém, druhá kategorie by mohla vést k zohlednění specifických úkolů vojáků v různých složkách vojenských sil, jako problematická bude vnímána především třetí kategorie.

- 1) Obdoba – rozlišování nehraje roli, protože se buď a) výslovně uvádí také Vojenská policie a Vojenské zpravodajství nebo b) šířeji zpravodajské služby (např. u používání vojenského materiálu podle § 1 odst. 3 písm. a), b), e), a f) zákona č. 119/2002

<sup>27</sup> „Ozbrojenými silami České republiky se podle zákona č. 219/1999 Sb. rozumí Armáda ČR, Hradní stráž a Vojenská kancelář prezidenta republiky. Z kontextu čl. 43 je možno dovodit, že má jít o specifikovanou část ozbrojených sil. Důvodová zpráva hovoří o tom, že se ozbrojenými silami rozumí pro účel tohoto ustanovení Ústavy „samostatné součásti ozbrojených sil s vlastním názvem, číselným označením a velením“. Tato definice je však příliš zužující, za ozbrojené síly je nutno považovat i útvary, které nejsou samostatné, popř. nemají uvedené technické náležitosti. Vhodnější definici ozbrojených sil uvádí zákon č. 310/1999 Sb., který v § 2 stanoví, že ozbrojenými silami se rozumí „vojenský a civilní personál s vojenským materiálem“. SYLLOVÁ, Jindřiška. Komentář k čl. 43. In SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava České republiky. *Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 450 (stejně již 1. vyd., 2007, s. 327).

<sup>28</sup> Srov. HEJČ, David. Komentář k čl. 44. In HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin et al. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1370–1371.

<sup>29</sup> Srov. KÜHN, Zdeněk, KRATOCHVÍL, Jan, KMEC, Jiří, KOSAŘ, David et al. *Listina základních práv a svobod. Velký komentář*. Praha: Leges, 2022, *passim*.

Sb., o střelných zbraních a střelivu<sup>30</sup>, osvobození od zpoplatnění podle § 20a zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích<sup>31</sup>, a při použití zvláštních postupů k utajení a zajištění bezpečnosti podle § 43 zákona č. 325/2021 Sb., o elektronizaci zdravotnictví<sup>32</sup>), c) kromě ozbrojených sil zmiňuje také „ministerstvo nebo jiný správní úřad“, což by se mělo vztahovat také na Vojenskou policii i Vojenské zpravodajství jako součásti Ministerstva obrany ČR (např. u oprávnění užívat státní znak podle § 2 zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů<sup>33</sup>, u neslučitelnosti funkcí podle § 5 zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů<sup>34</sup>), d) „správní úřad“ (např. u povinnosti zaměstnanců veřejné sféry v § 303 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce<sup>35</sup>), nebo e) sousloví „příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru“ (zvl. v osmi ustanoveních zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, nebo v § 20 písm. i) zákona č. 2/1991

30 § 1 (3) „Zákon se nevztahuje, není-li dále stanoveno jinak, na

a) zbraně, střelivo a munici, které jsou nabývány nebo drženy ve výzbroji ozbrojenými silami České republiky, Vojenskou policií, bezpečnostními sbory, Vojenským zpravodajstvím nebo ozbrojenými silami anebo sbory jiných států při jejich pobytu na území České republiky, překračování státních hranic České republiky a průjezdu přes území České republiky nebo přeletu nad územím České republiky podle zvláštního právního předpisu<sup>2</sup>) nebo mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu, a jsou určeny k plnění jejich úkolů,

b) zbraně, střelivo a munici ve vlastnictví státu, které jsou určeny ke sbírkovým, výzkumně vývojovým nebo muzejním účelům Ministerstvem vnitra (dále jen „ministerstvo“), Ministerstvem obrany, ozbrojenými silami České republiky, Vojenskou policií, bezpečnostními sbory, Vojenským zpravodajstvím nebo ozbrojenými silami anebo sbory jiných států při jejich pobytu na území České republiky, překračování státních hranic České republiky a průjezdu přes území České republiky nebo přeletu nad územím České republiky podle zvláštního právního předpisu nebo mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu,

e) zřizování a provozování střelnic [...], f) provádění pyrotechnického průzkumu [...].“

31 § 20a (1) „Zpoplatnění nepodléhá užití zpoplatněné pozemní komunikace silničním motorovým vozidlem [...]

c) ozbrojených sil České republiky, včetně vozidel používaných Vojenskou policií a opatřených nápisem „VOJENSKÁ POLICIE“ a vozidel ozbrojených sil jiného státu na základě vzájemnosti [...].

32 § 43 (1) „Pro účely utajení činnosti zpravodajských služeb České republiky, Policie České republiky, Vojenské policie, Celní správy České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů a ozbrojených sil České republiky a zajištění bezpečnosti jejich příslušníků a vojáků v činné službě lze použít zvláštní postupy při plnění úkolů stanovených tímto zákonem.

33 § 2 (1) „Státní znak jsou oprávněni užívat“ [...] e) ministerstva a jiné správní úřady, [...] i) ozbrojené síly a bezpečnostní sbory, [...]“

34 § 5 (3) „S funkcí poslance nebo senátora je neslučitelný výkon funkce v pracovním nebo služebním poměru k České republice, pokud jde o funkce jmenované nebo o funkce, v nichž se při výkonu státní správy rozhoduje, a) na ministerstvu nebo na jiném správním úřadu, b) na státním zastupitelství nebo soudu, c) v bezpečnostních sborech<sup>5)</sup>, ozbrojených silách České republiky, Nejvyšším kontrolním úřadu, Kanceláři prezidenta republiky, Kanceláři Poslanecké sněmovny, Kanceláři Senátu, státních fondech a v Kanceláři Veřejného ochránce práv.“

35 § 303 (1) „Zaměstnanci a) ve správních úřadech, b) zaměstnanci v 1. Policii České republiky, 2. ozbrojených silách České republiky<sup>33)</sup>, 3. Generální inspekci bezpečnostních sborů, 4. Bezpečnostní informační službě, 5. Úřadu pro zahraniční styky a informace, [...] mají zvýšené povinnosti uvedené v odstavci 2.“ /V pozn. 83 se odkazuje na zákon č. 219/1999 Sb./.

Sb., o kolektivním vyjednávání<sup>36</sup>), přičemž pojem „ozbrojený sbor“ nemá v platném právu legální vymezení, takže bychom pod něj kromě ozbrojených bezpečnostních sborů (Policie ČR, Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR) mohli řadit také příslušníky Vojenské policie a Vojenského zpravodajství.

- 2) Parciálnost – rozlišování by vedlo k částečně odlišným následkům, což můžeme ukázat a) na omezení základních práv a zejména sdružovací právo, a b) na postavení prezidenta v rámci kázeňského práva.

a) Podle čl. 44 Listiny mohou být některá základní práva zákonem omezena pracovníkům veřejného sektoru, v největší míře pak příslušníkům bezpečnostních sborů a ozbrojených sil (petiční právo v čl. 18, shromažďovací právo v čl. 19 a koaliční svoboda v čl. 27 odst. 1–3).<sup>37</sup> Zmocnění k omezení základních práv je koncipováno jak „relativně“ (tj. pouze souvisí-li s výkonem jejich služby), tak také „absolutně“ (u práva sdružovat se v politických stranách a politických hnutí podle čl. 20 odst. 2 a u práva na stávku podle čl. 27 odst. 4<sup>38</sup>). V případě příslušníků ozbrojených sil to jsou VojZ (§ 44 Shromažďovací právo, § 45 Sdružovací právo<sup>39</sup>, § 46 Právo svobodně projevovat náboženství nebo víru a § 47 Hospodářská a sociální práva) a OzbZ (§ 4 Omezení sdružovacího práva v ozbrojených silách), v případě VojZ se však nemluví o příslušnících ozbrojených sil, ale o vojácích (z povolání), na zákonné úrovni tedy výkladové problémy nejsou. Pokud bychom však chápali ozbrojené síly ve smyslu „trojdefinice“, nebylo by např. omezení shromažďovacího práva u příslušníků Vojenské policie, Vojenského zpravodajství či vojenských škol v souladu s ústavní úpravou, která naopak zmiňuje ozbrojené síly (bylo by však alespoň v souladu s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod<sup>40</sup>). Příslušníkům Vojenské policie či Vojenského zpravodajství by bylo možné (perspektivou čl. 44 Listiny) omezit (jako zaměstnancům státní správy) pouze právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost, právo sdružovat se v politických stranách a politických

<sup>36</sup> § 20 „Nezákonná podle tohoto zákona je stávka ... i) „soudců, prokurátorů, příslušníků ozbrojených sil a ozbrojených sborů a zaměstnanců při řízení a zabezpečování letového provozu.“

<sup>37</sup> Čl. 44 „Zákon může soudcům a prokurátorům omezit právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost a právo uvedené v čl. 20 odst. 2; zaměstnancům státní správy a územní samosprávy ve funkcích, které určí, též právo uvedené v čl. 27 odst. 4; příslušníkům bezpečnostních sborů a příslušníkům ozbrojených sil též práva uvedená v čl. 18, 19 a čl. 27 odst. 1 až 3, pokud souvisí s výkonem služby. Osobám v povoláních, která jsou bezprostředně nezbytná pro ochranu života a zdraví, může zákon omezit právo na stávku.“

<sup>38</sup> Čl. 27 (4) „Právo na stávku je zaručeno za podmínek stanovených zákonem; toto právo nepřísluší soudcům, prokurátorům, příslušníkům ozbrojených sil a příslušníkům bezpečnostních sborů.“

<sup>39</sup> § 45 Sdružovací právo (1) „Voják nesmí být členem politické strany, politického hnutí a odborové organizace.“ (2) „Vojáci se mohou sdružovat v profesních sdruženích, jejichž činnost musí být zabezpečena dohodou o spolupráci s ministerstvem a vnitřní normou ministerstva.“

<sup>40</sup> Čl. 11 Svoboda shromažďování a sdružování (1) „Každý má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružovat se s jinými, včetně práva zakládat na obranu svých zájmů odbory nebo vstupovat do nich.“ (2) „Na výkon těchto práv nemohou být uvalena žádná omezení kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Tento článek nebrání uvalení zákonných omezení na výkon těchto práv příslušníky ozbrojených sil, policie a státní správy.“

hnutích či právo stávkovat, ale již nikoli např. sdružovat se v odborech (neboli koaliční svobodu). Pokud to srovnáme s právní úpravou omezení základních práv příslušníků bezpečnostních sborů, tam je sdružování v odborech zakázáno pouze u příslušníků zpravodajských služeb (srov. § 47 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů).

- b) Prezident je vrchním velitelem ozbrojených sil (čl. 63 odst. 1 písm. d) Ústavy), jmenuje a povyšuje generály (čl. 63 odst. 1 písm. g) Ústavy), a to na návrh vlády (§ 7 odst. 4 VojZ), stejně tak generálům hodnost odnímá za úmyslné zvlášť závažné porušení služebních povinností (§ 21 VojZ). Prezident je služebním orgánem ve věcech služebního poměru vojáků z povolání (§ 2 odst. 2 VojZ) a v celém rozsahu mu přísluší kázeňská pravomoc (§ 50 odst. 2 VojZ), jako vrchní velitel ozbrojených sil stanoví ve vojenském řádu podrobnou úpravu vojenského kázeňského práva (§ 50 odst. 2 VojZ) a proti jeho rozhodnutím se nelze odvolat (§ 57 VojZ).<sup>41</sup> Pokud by ozbrojené síly byly chápány úzce v podobě „trojdefinice“, nebylo by možné na jiné vojáky než v těchto třech institucích vztahovat kázeňskou pravomoc prezidenta.
- 3) Různost – rozlišování by vedlo k odlišným následkům, což můžeme ukázat na a) zdanění kázeňských odměn, b) střetu zájmů, c) násilí proti úřední osobě a řadě dalších trestných činů, a d) vojenské závěti.

Právní předpisy buď mluví pouze o ozbrojených silách (viz Listina) nebo zmiňují jak příslušníky ozbrojených sil, tak vojáky z povolání (zákon o dani z příjmu a o střetu zájmů).

- a) Podle § 4 odst. 1 písm. m) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, jsou od daně osvobozena „plnění poskytovaná ozbrojenými silami žákům škol, kteří nejsou vojáky v činné službě, vojákům v záloze povoláním k výkonu vojenské činné služby s výjimkou služného a zvláštního příplatku podle zvláštních právních předpisů,“ podle § 4 odst. 1 písm. n) „kázeňské odměny poskytované příslušníkům ozbrojených sil a bezpečnostních sborů podle zvláštních právních předpisů“, podle § 4 odst. 1 písm. o) „výsluhové náležitosti a služební příspěvek na bydlení u vojáků z povolání a výsluhové nároky u příslušníků bezpečnostních sborů podle zvláštních právních předpisů“ (u vojáků z povolání je v poznámce vždy odkazováno na VojZ), podle § 6 odst. 9 písm. m) „zvláštní příplatek nebo příplatek za službu v zahraničí poskytovaný podle zvláštních právních předpisů vojákům a příslušníkům bezpečnostních sborů vyslaným v rámci jednotky mezinárodních sil nebo mezinárodních bezpečnostních sborů mimo území České republiky po dobu působení v zahraničí“. Zatímco výsluhové nároky a zvláštní příplatek nebo příplatek za službu v zahraničí jsou osvobozeny od daně z příjmu pro všechny vojáky, kázeňské odměny jen pro příslušníky ozbrojených sil.<sup>42</sup>

<sup>41</sup> Blíže srov. KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2., aktual. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 198 a násl.

<sup>42</sup> Bez vymezení ozbrojených sil: PELC, Vladimír, PELECH, Petr. *Daně z příjmů s komentářem*. 18. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2020, s. 57; DRÁB, Ondřej a kol. *Zákon o daních z příjmů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 39; u § 4 odst. 1 písm. m) je v komentáři Pelc/Pelech odkazováno na neplatný zákon č. 220/1999 Sb.

- b) Podle § 5 odst. 1 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, „vojenským materiálem pro účely tohoto zákona jsou a) výrobky, jejich součásti a náhradní díly, které jsou vzhledem ke svým charakteristickým technicko-konstrukčním vlastnostem posuzovány jako zkonstruované nebo přizpůsobené pro použití v ozbrojených silách nebo bezpečnostních sborech, nebo jsou hromadně v těchto složkách užívány k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu, b) stroje, zařízení, investiční celky, technologie, programové vybavení, technická dokumentace nebo návody vyrobené, upravené, vybavené, zkonstruované nebo přizpůsobené pro vojenské použití, zejména pro vývoj, výrobu, kontrolu a zkoušení dalších výrobků, jejich součástí a náhradních dílů uvedených v písmenu a).“ Omezení pro zahraniční obchod s vojenským materiálem by se opět nevztahovalo na materiál pro vojenskou policii, vojenské školy či vojenské zpravodajství.
- c) V zákonu č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku, je pojem ozbrojené síly uveden v § 79 (Ztráta vojenské hodnosti<sup>43</sup>), § 127 (Úřední osoba<sup>44</sup>), § 168 (Obchodování s lidmi), § 314 (Sabotáž), § 320 (Válečná zrada<sup>45</sup>), § 321 (Služba v cizích ozbrojených silách<sup>46</sup>), § 372 (Nenastoupení služby v ozbrojených silách), § 373 (Nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách), § 374 (Nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách z nedbalosti), § 393 (Porušení služební povinnosti vojáka), § 396 (Opuštění vojenského materiálu), § 408 (Společné ustanovení) a § 412 (Válečná krutost).

Komentářová panelistická literatura přistupuje k vysvětlení pojmu ozbrojené síly různým způsobem: v komentáři C. H. Beck se u pojmu úřední osoby uvádí, že „ozbrojené síly, které vytváří Česká republika k zajišťování své bezpečnosti, se člení na: a) armádu, b) Vojenskou kancelář prezidenta republiky a c) Hradní stráž“, jinde a obdobně, že „základ ozbrojených sil tvoří armáda (vojsko). Jejich součástí jsou dále Vojenská

<sup>43</sup> § 79 (1) „Soud může uložit trest ztráty vojenské hodnosti, odsuzuje-li pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta.“ (2) „Soud může uložit tento trest též vedle jiného trestu, jestliže to vzhledem k povaze spáchaného trestného činu vyžaduje kázeň a pořádek v ozbrojených silách.“ (3) „Ztráta vojenské hodnosti spočívá v tom, že se odsouzenému snižuje hodnost v ozbrojených silách na hodnost vojína.“

<sup>44</sup> § 127 (1) „Úřední osobou je [...] e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, [...]“

<sup>45</sup> § 320 (1) „Občan České republiky, který za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu koná službu v nepřátelských ozbrojených silách, bude potrestán odnětím svobody na deset až dvacet let nebo výjimečným trestem.“ (2) „Příprava je trestná.“

<sup>46</sup> § 321 (1) „Občan České republiky, který v rozporu s jiným právním předpisem koná službu ve vojsku nebo ozbrojených silách jiného státu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let.“ (2) „Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.“

kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.<sup>47</sup> V komentáři Wolters Kluwer je v rámci Přehledu společných hesel trestního zákoníku pojem podrobně představen v hesle „Ozbrojené síly“, a to podle § 3 odst. 2 OzbZ, na závěr hesla „Příslušník bezpečnostního sboru“ se uvádí, že „mezi bezpečnostní sbory sui generis patří rovněž Vojenské zpravodajství a Vojenská policie“, což najdeme také na úvod hlavy XII „Trestné činy vojenské“ s dovysvětlením, že „jejich příslušníci vykonávají svou službu na základě služebního poměru vojáka v činné službě“ a „ve výše uvedeném výčtu [tj. v § 1 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů] nejsou obsaženy proto, že svým zakotvením spadají pod pojem vojáka v činné službě, protože jejich služební poměr je identický služebnímu poměru vojáka z povolání“, naopak na úvod hlavy XI „Trestné činy proti branné moci“ se tvrdí, že „v širším kontextu je možné do ozbrojených sil řadit dále Vojenskou policii a Vojenské zpravodajství, jejichž úkoly plní příslušníci ve služebním poměru vojáka z povolání“ (autorem obou pasáží je zřejmě R. Šmerda)<sup>48</sup>; v komentáři Leges J. Jelínek u § 372–374 TZ pouze odkazuje na § 3 odst. 2 OzbZ<sup>49</sup> a v nejnovějším komentáři C. H. Beck autoři vysvětlují ozbrojené síly v pojetí užším – F. Ščerba u § 79 TZ odkazuje se na § 3 odst. 2 OzbZ<sup>50</sup> a obdobně M. Fryšták u § 114 odst. 4 TZ (Vymezení pojmu „voják“)<sup>51</sup>, § 127 TZ<sup>52</sup> i § 408 TZ<sup>53</sup>, ale i širším jako M. Fryšták u § 372 TZ<sup>54</sup>.

<sup>47</sup> ŠÁMAL, Pavel. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I, § 1–139. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1358, a RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. II, § 140–421. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3391. V učebnici obdobného autorského kolektivu se uvádí, že „ozbrojenými silami jsou především armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž“, bohužel bez bližšího rozvedení (GRIVNA, Tomáš. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 981), na jiném místě je naopak chápány šířeji bezpečnostní sbory, kam by mělo patřit také Vojenské zpravodajství a Vojenská policie (ŠMERDA, Radek. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 1058).

<sup>48</sup> DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. svazky. Praha: Wolters Kluwer, 2015, passim.

<sup>49</sup> JELÍNEK, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2020, s. 559.

<sup>50</sup> ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář. Sv. 1. § 1–204*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 922.

<sup>51</sup> „Ozbrojené síly, které vytváří Česká republika k zajišťování své bezpečnosti, se podle § 3 odst. 2 OzbSil člení na Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.“ FRYŠTÁK, Marek. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář. Sv. 1. § 1–204*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1125.

<sup>52</sup> „K příslušníkům ozbrojených sil srov. výklad k § 114 odst. 4 15–23.“ Tamtéž, s. 1179.

<sup>53</sup> „K pojmu ‚ozbrojené síly České republiky‘ srov. § 3 OzbSil.“ FRYŠTÁK, Marek. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář. Sv. 2. § 205–421*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 3255.

<sup>54</sup> „Ozbrojené síly České republiky tvoří vojáci ve služebním poměru (profesionální vojáci) založeném na základě VojZ a vojáci vykonávající vojenské cvičení nebo výjimečné vojenské cvičení, pokud jsou dobrovolně zařazováni do tzv. aktivní zálohy podle § 5 a § 26 a násl. BranZ nebo pokud vojáci v povinné záloze požádají o dobrovolný výkon těchto cvičení. Vojáka v aktivní záloze lze povolovat na výjimečné vojenské cvičení v délce 14 dnů v kalendářním roce na základě nařízení vlády. Výjimečné vojenské cvičení vykonává voják v záloze, vyžadují-li to záchranné práce při živelních pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, životní prostředí nebo značné majetkové hodnoty. Doplnňování ozbrojených sil v době míru je založeno výhradně na dobrovolném smluvním vztahu občana a státu. Branná povinnost jako povinnost ústavní podle čl. 4 BezpČR zůstala zachována jako pojistka pro situace, kdy personální stav profesionální armády nebude dostačující pro plnění jejich úkolů v mimořádných situacích.“ Tamtéž, s. 3126.

- d) Podle § 1545 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, může „při účasti v ozbrojeném konfliktu a vojenských operacích zaznamenat poslední vůli vojáka nebo jiné osoby náležející k ozbrojeným silám velitel vojenské jednotky České republiky, nebo jiný voják v hodnosti důstojníka nebo vyšší, za přítomnosti dvou svědků“ Z hlediska jazykového výkladu by měl voják a jiné osoby náležet k ozbrojeným silám („nebo“ není odděleno čárkou, má proto slučovací význam).<sup>55</sup> Zatímco příslušníci Vojenské policie nebo Vojenského zpravodajství by tedy neměli možnost pořizovat „vojenskou“ závěť, civilní personál (podle § 3 odst. 7 OzbZ) by toto právo měl.<sup>56</sup>

## 2.2 Řešení výkladových problémů – institucionální x funkční pojetí?

Z výše uvedeného výkladu by mělo být patrné, že termín ozbrojené síly se v právních předpisech používá v různých významech. Příčinu zjistíme z vývoje branného zákonodárství. Poprvé byly ozbrojené síly definovány v § 2 zákona č. 92/1949 Sb., Branný zákon, ve znění zákona č. 19/1958 Sb., a od té doby až do přijetí skupiny vojenských zákonů v roce 1999 se užíval v širokém významu.

Rozčleněním ozbrojených sil § 3 odst. 2 OzbZ na Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž však došlo k zúžení pojmu ozbrojených sil bez ohledu jak na dobovou zákonnou, tak i ústavní úpravu, a k řadě výkladových problémů.

Tuto situaci sice můžeme vnímat jako rozpor jednoho z ústředních pojmů branného zákonodárství s ústavním pořádkem a mezinárodními smlouvami, ale současně se musíme pokusit zákonnou úpravu vyložit ústavně-konformním způsobem.

Předně se klade otázka, zda rozlišování ozbrojených sil v různých významech může mít nějaký účel? Je nějaký věcný důvod (z hlediska úkolů ozbrojených sil), proč vojáci zařazení ve vojenských školách či ministerstvu nemají být členy ozbrojených sil? V některých případech tomu tak zdánlivě může být (např. o vyslání ozbrojených sil ČR mimo naše území rozhoduje parlament obecně a vláda na dobu do 60 dnů, z podstaty věci se nerozhoduje o vyslání příslušníků vojenského zpravodajství k plnění utajených úkolů, ale nevyslovuje se souhlas ani s vysláním jednotlivých příslušníků ozbrojených sil na služební cesty do zahraničí, viz komentář k zákonu o vojenském zpravodajství<sup>57</sup>).

<sup>55</sup> Vymezení OS odkazem na VojZ: FIALA, BEEROVÁ, s. 209, a DUDA, Petr. 2. vyd. 2019, s. 1615 (také výčet podle § 3 odst. 2 VojZ); bez vymezení OS: ŠEŠINA, Martin. 2. vyd. 2019, s. 180. Dosud nejpodrobnější výklad k vojenské závěti v platném právu, s řadou zajímavých postřehů, si problému s vymezením OZ také není vědom: SALÁK, Pavel. Mimořádné závěti v novém občanském zákoníku. *Ad Notam*, 2017, roč. 23, č. 3, s. 3–8, dostupný z: [https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39\\_553-mimoradne-zaveti-v-novem-obcanskem-zakoniku](https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_553-mimoradne-zaveti-v-novem-obcanskem-zakoniku)

<sup>56</sup> Blíže: HORÁK, Ondřej, ZBOŘIL, Tomáš, RAZIM, Jakub. Rekodifikace soukromého práva a příslušníci ozbrojených sil. *Vojenské rozhledy*, 2016, roč. 25, č. 4, zvl. s. 141–142.

<sup>57</sup> FLIEGEL, Martin. Komentář k § 1. In: POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky; Zákon o Bezpečnostní informační službě; Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 116.



Podle aktuální úpravy však u naprosté většiny rozebíraných zákonů neexistuje racionální důvod k odlišování vojáků AČR, Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráže na straně jedné, a vojáků Vojenské policie, Vojenského zpravodajství a vojenských škol na straně druhé.

V současné právní literatuře najdeme dva základní směry řešení problematiky vymezení pojmu ozbrojené síly, resp. otázku zahrnutí Vojenské policie, Vojenského zpravodajství či vojenských škol pod ozbrojené síly:

- 1) chápat Vojenskou policii a Vojenské zpravodajství jako bezpečnostní sbory (R. Šmerda);
- 2) chápat je jako ozbrojené síly, přičemž a) by se jimi rozuměl vojenský a civilní personál s vojenským materiálem (J. Syllová)<sup>58</sup>, b) na vojenské školy se má nahlížet jako na součást Armády ČR (správní soudy, viz rozsudek NSS ze dne 11. 12. 2008, č. j. . 9 As 16/2008-76), nebo se c) klade do protivy vymezení v § 3 odst. 2 x § 3 odst. 3 OzbZ jako pojetí (definice) „organizační“ x „personální“ (M. Fliegel)<sup>59</sup> či obdobně „správně-organizační“ a „ústavně-personální“ (J. Dienstbier)<sup>60</sup>.

Ani jedno z těchto řešení však nepovažujeme za vhodné:

- Ad 1) Toto řešení nepovažujeme za správné: Vojenská policie a Vojenské zpravodajství mají svým charakterem skutečně velmi blízko k ozbrojeným bezpečnostním sborům a řešení R. Šmerdy má v rámci trestněprávních předpisů jisté ratio, přehlíží však komplexnost řešeného problému. Pomíjí jak jiné veřejnoprávní, tak i soukromoprávní předpisy pracující s pojmem ozbrojených sil, tak zejména vojáky v rámci Ministerstva obrany a vojenských škol.
- Ad 2) a) Vymezovat ozbrojené síly podle § 2 a) zákona č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, jako „vojenský a civilní personál s vojenským materiálem“ také nepovažujeme za vhodné dotváření práva: jednak je uvedená definice ozbrojených sil koncipována jako speciální („V tomto zákoně se rozumí...“), především je však uvedené vymezení příliš široké, bylo by sice využitelné v rámci výkladu Ústavy, ale vzhledem k zahrnutí civilního personálu je nevyhovující pro jiná právní odvětví, zvl. trestní právo.
- b) Již bylo v literatuře oprávněně konstatováno, že rozsudek Městského soudu v Praze ani Nejvyššího správního soudu „není argumentačně zcela přesvědčivý“ (M. Fliegel); argumentace tím, že Vojenská akademie v Brně (dnes Univerzita obrany) „spadá přímo pod resort Ministerstva obrany, nikoli pod resort Ministerstva školství“, že „byla zaměřena zejména na vzdělávání, výchovu a přípravu vojenských profesionálů pro potřeby Armády České republiky, a je zde tedy patrná účelová vazba na Armádu ČR“, nebo že „nemá finanční autonomii, neboť ... byla přímo součástí Ministerstva obrany, a jako taková byla financovaná ze státního rozpočtu (z rozpočtové kapitoly tohoto ministerstva)“ je velmi simplifikující.

<sup>58</sup> SYLLOVÁ, Jindřiška. Komentář k čl. 43. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava České republiky. *Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 450.

<sup>59</sup> Tamtéž, s. 115–116.

<sup>60</sup> DIENSTBIER, Jakub. Občanské vedení ozbrojených sil v teorii a české praxi. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, 2020, roč. 66, č. 2, s. 28.



V pozadí zřejmě stojí myšlenka, že v situaci, kdy jsou definovány ozbrojené síly (§ 3 odst. 2 OzbZ), ale už není blíže vymezena armáda jako její základ, je vhodnější pojem ozbrojených sil vyložit extenzivně nepřímou právě prostřednictvím armády. V odborné literatuře i v rezortu naopak v zásadě panuje shoda na tom, že Univerzita obrany nebo Vojenská policie nejsou součástí Armády ČR (viz mj. také § 6 VojZ o služebním zařazení, ale i vymezení úkolů armády v § 14 a násl. OzbZ). Vzhledem k nastalým proměnám právního řádu (kdy byl zákonem č. 332/2014 Sb. novelizován § 6 odst. 1 VojZ<sup>61</sup>) však můžeme výše uvedenou judikaturu již považovat za překonanou.

c) Toto řešení sice považujeme za správné, ovšem s ne zcela přesvědčivým zdůvodněním: z hlediska legislativní techniky bývají paragrafy a jejich odstavce (a v případě OzbZ tomu tak nepochybně je) koncipovány od obecného ke zvláštnímu, tj. následující odstavce rozvíjí, doplňují či specifikují: § 3 odst. 1 zahrnuje vymezení funkční, § 3 odst. 2 institucionální (či organizační), § 3 odst. 3 a 7 personální – pro pochopení významu § 3 odst. 3 je důležité jak provázání s § 3 odst. 7 („V ozbrojených silách se zaměstnávají občanští zaměstnanci, kteří tvoří civilní personál ozbrojených sil; jejich pracovněprávní vztahy ke státu se řídí zvláštními právními předpisy.“), tak k § 2 odst. 5 („Příslušníkem ozbrojených sil je jen voják v činné službě.“)

Abychom dospěli k praktickému řešení a umožnili právní předpisy užívající pojem ozbrojených sil vyložit ve správném (jim vlastním a zákonodárcem zamýšleném) významu, navrhuje rozlišovat ozbrojené síly v institucionálním pojetí a ozbrojené síly ve funkčním pojetí. Takové rozlišení je vhodnější než dělení na ozbrojené síly v užším a širším smyslu, protože v sobě obsahuje jednak vysvětlení dělícího kritéria a dále není nutné řešit, jaké je vymezení pojmu ozbrojené síly ve vlastním smyslu (zda je to ten dřívější „zákonný“ a dnes „ústavní“, nebo ten současný „zákonný“).

Uvedené dělení můžeme uplatnit dokonce i na samotný zákon o ozbrojených silách ČR: zatímco § 3 odst. 2 OzbZ reprezentuje pojetí institucionální, kdy „ozbrojené síly se člení na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž“, § 3 odst. 1 OzbZ pojetí funkční, kdy „k zajišťování své bezpečnosti vytváří Česká republika ozbrojené síly“. Z dalších ustanovení OzbZ, v nichž se uplatňuje funkční pojetí, můžeme uvést například vojenskou přísahu (srov. § 3a: „Já, voják, ... budu plnit úkoly ozbrojených sil...“) nebo vymezení úkolů ozbrojených sil (srov. zvl. § 9 odst. 1: „Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení) a v neposlední řadě náhradu škody (srov. zvl. § 43 odst. 4: „Za škodu způsobenou ozbrojenými silami nebo vojákem v souvislosti s plněním úkolů stanovených tímto zákonem odpovídá stát; to neplatí, pokud se jedná o škodu způsobenou osobě, která svým protiprávním jednáním oprávněný a přiměřený zákrok vyvolala.“).

Dalším příkladem funkčního pojetí může být zákon č. 110/1998., o bezpečnosti ČR, podle jehož čl. 3 odst. 1 („Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené

<sup>61</sup> § 6 odst. 1 VojZ původně zněl: „1) Voják v průběhu služebního poměru vykonává službu podle potřeb ozbrojených sil na území státu i v zahraničí v a) ozbrojených silách České republiky, b) ministerstvu.“ Od 1. 7. 2015 však má podobu viz pozn. 23.

bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby.“) Zřejmě nebude sporu o tom, že bezpečnost České republiky zajišťují také Vojenská policie či Vojenské zpravodajství. Jiným příkladem funkčního pojetí, a to již po přijetí OzbZ, může být zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky.

### 3 NÁVRHY DE LEGE FERENDA

Vzhledem k současnému stavu našeho zákonodárství a zaužívanosti pojmu ozbrojené síly v institucionálním pojetí by se racionálním i (v rámci rezortu) ekonomičtějším řešením zdála být změna ústavního pořádku a dílčích zákonů (zejména z éry před rokem 1999). Musel by se však najít pojem, který by ozbrojené síly ve funkčním pojetí nahradil. Nabízely by se vojenské síly (nebo také právně-historické pojmy jako „branná moc“ nebo „vojsko“), což by korespondovalo s vymezením v § 6 VojZ. Takové řešení je však zřejmě politicky neprůchodné a vzhledem k užívání pojmu „armed forces“ v mezinárodních dokumentech také právně sporné.

Realističtějším řešením by bylo naopak změnit či jen upřesnit pojem ozbrojených sil v institucionálním pojetí, resp. změna běžného zákonodárství – např. termín „obranné síly“ („Defense Forces“) nebo „obranné ozbrojené síly“ („Defence Armed Forces“), výhodou prvního je stejná zkratka jako u ozbrojených sil, výhodou druhého je zachování pojmu ozbrojené síly, přičemž by bylo patrné, že jsou ještě další složky ozbrojených sil.

Situaci by však mohlo zlepšit jen pouhé doplnění stávající úpravy OzbZ, například o dovětek, že „ustanovení o příslušnících ozbrojených sil se přiměřeně použijí i na vojáky v činné službě služebně zařazené...“ nebo „ustanovení o příslušnících ozbrojených sil se použije i na ostatní vojáky v činné službě, pokud to neodporuje účelu jejich služebního zařazení“, která by směřovala aplikující orgány k hledání správného významu pojmu ozbrojených sil v právních předpisech při zohlednění smyslu a účelu jednotlivých úprav.

### ZÁVĚR

Na závěr našeho výkladu můžeme uvést tyto shrnující teze:

Pojem „ozbrojené síly“ tradičně prostupuje celým právním řádem a je mnohovýznamový. Může zahrnovat: a) vybrané vojenské ozbrojené složky (tj. podle § 3 odst. 2 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, jde o Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž), b) vojenské ozbrojené složky (tj. podle § 6 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, také vojáky vykonávající službu v Ministerstvu obrany, vojenských školách, Vojenské policii nebo Vojenském zpravodajství), c) vojenský i civilní personál s vojenským materiálem (tj. podle § 2 zákona č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, nejen příslušníky pozemních, námořních nebo vzdušných sil, ale také občanské zaměstnance, kteří tyto síly doprovázejí), a d) všechny ozbrojené složky (vojenské i bezpečnostní).

Současné aplikační problémy s výkladem pojmu ozbrojených sil by mohly být legislativně nejefektivněji vyřešeny novelou zákona o ozbrojených silách a případně (i když asi jen výjimečně) také ustanovení některých dalších právních předpisů, podle kterých by se práva a povinnosti měly vztahovat pouze na Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Jako alternativa pojmu ozbrojených sil se nabízí „obránné síly“ nebo „obránné ozbrojené síly“.

Do případného legislativního řešení navrhuje rozlišovat ozbrojené síly v institucionálním pojetí (§ 3 odst. 2 zákona o ozbrojených silách, tedy Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž) a ve funkčním pojetí (§ 3 odst. 1 stejného zákona, tedy včetně vojáků v rámci Ministerstva obrany, vojenských škol, Vojenské policie a Vojenského zpravodajství); o tom, o jaké pojetí se jedná, rozhoduje smysl a účel daného ustanovení.

**Příspěvek je dílčím výstupem z projektu Vedení pozemních operací LANDOPS (DZRO FVL).**

---

**Autoři:**

**Mgr. Ing. Leopold Skoruša, Ph.D.** (plk. v. v.), narozen 1959. V současnosti působí na Univerzitě obrany. Absolvent Vysoké vojenské školy pozemního vojska a Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (obor právo a právní věda). V roce 2012 úspěšně dokončil doktorské studium na Univerzitě obrany v oboru Ochrana obyvatelstva. Specializuje se na aplikaci mezinárodního, unijního a evropského práva v oblasti bezpečnosti a obrany státu.

**Doc. JUDr. Mgr. Ondřej Horák, Ph.D.**, narozen 1978. V současnosti působí na Fakultě vojenského leadershipu Univerzity obrany a na Právnické fakultě Univerzity Palackého. Je absolventem Masarykovy univerzity, fakulty právnické (2002, JUDr. 2006, Ph.D. 2007, doc. 2021) a filozofické (2003 a 2004). Odborně se zaměřuje na problematiku vztahů veřejného a soukromého práva, na právní komparatistiku a na dějiny právní vědy.

**Mgr. Radim Vičar, Ph.D.**, narozen 1980. V současnosti působí na Univerzitě obrany. Je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity, magisterský studijní program Právo a právní věda (Mgr., 2003) a doktorský studijní program Teoretické právní vědy (Ph.D., 2013). Zaměřuje se na správní právo, zejména na bezpečnostní a obranné otázky.

**Mgr. Tomáš Zbořil (pplk. v. z.)**, narozen 1969. Působí na katedře ekonomie FVL Univerzity obrany. VSOŠ Žilina 1988, Právnická fakulta MU 1995. Působil jako právník VA v Brně (1995–2004), akademický pracovník Univerzity obrany (2004–2009 a 2011 doposud). Zástupce náčelníka právní služby AČR (2009–2011). Zahraniční mise v Afghánistánu a Iráku (polní nemocnice 2002 a 2003). Zabývá se zejména problematikou pracovního práva a práva služebního poměru.

---

**Jak citovat:** SKORUŠA, Leopold, Ondřej HORÁK, Radim VIČAR a Tomáš ZBOŘIL. Ozbrojené síly v institucionálním a funkčním pojetí k vymezení a výkladu pojmu ozbrojených sil a jeho praktickým důsledkům. *Vojenské rozhledy*. 2022, 31 (4), 003-022. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: [www.vojenskerozhledy.cz](http://www.vojenskerozhledy.cz).